

जाहिरातींचे दर.

खालील पत्र्यावर चौकशी

करावी

व्यवस्थापक, अर्थ,

'दुर्गाविवास', पुणे ४

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु. ४.

(टपाल हरिल माफ)

क्रिकेट अकास

एक आणा

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख १ सप्टेंबर, १९३७

अंक ३५

स्पेशल स्टम्प ट्रीटमेंट
पांढरें-सत्त्व किंमत १। रु.
मलशुद्धी टॅब्लेट्स किं ८ आ

या दोन औषधांच्या मदतीने पोटातील सर्व विकार सात्त्विकीं वरे करता येतात अपचन, आम्लपित्त, पोटदुखी, पोट फुगणे, कर्पट हेंकर येणे, छातीतील जळजळणे, भोवळ वाटणे अन्नावरची इच्छा नष्ट होणे, झोप समाधानकारक न येणे वगैरे विकारांवर हा इलाज रामबाण गणला गेला आहे.

डॉ. बी. आर. गुणे
पुणे १

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामची वेळ—

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द सा द शें. २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात

सेविंग बँक ठेवीवर द. सा द शें ३ टक्के व्याज दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात ज्यांचे दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्ज. सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात

मॅनेजिंग एजंट्स

न्यू इंडिया अशुरन्स कं. लि. मुंबई

(सर्व तऱ्हेचे विमा करणारी हिंदुस्थानातील सर्वांत मोठी कंपनी)

आयुर्विमा उतरणारा मनव्य मुख्यत खालील तीन गोष्टीकडे लक्ष देतो—

(१) कंपनीचे स्थैर्य (२) उत्तम व्यवस्था

(३) वैश्वसनीयतेची अटी व बोनस वाटण्याची पात्रता

“न्यू इंडिया” ह्या तीनही बाबतीत पूर्ण समाधान देईल.

प्रॉस्पेक्टस मागवा अगर समक्ष भेटा आणि खालील पत्त्या

श्री डी के जोगळेकर, बी ए,
ऑर्गनायझर ऑफ एजन्सीज,
टिळक रोड, पुणे (२)

स्वल्प व्याजाने कर्ज मिळवा

स्वदेशी ध्याना उत्तेजन देऊन त्यांची योग्य जोपासना करण्यास व स्वतःच्या हि फायद्यासाठी कंपनीचे लोन सर्किफिट घेण्यास आजच रु. २५, किंवा प्रथम ६०० व दुसऱ्या ३ प्रमाणे पुढे १०० महून १०० ते ५००० कर्ज, अगर कर्ज नको असल्यास रु. ५ ते १०० रोख मिळवा. तसेच स्पेशल लोन घेऊन निकड्याच्या गरजा भागवा या इन्व्हेस्टमेंटमध्ये रोख रकमा मिळविणे किती फायद्याचे होईल याचाहि विचार करावा. प्रास्पेक्टस व एजन्सीसाठी २ आण्याची तिकीट पाठवून लिहा अगर भेटा

दि हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी, लि.

हेड ऑफिस—गिरगाव, मुंबई

बँक—लक्ष्मी रोड, काकाकुवा मॅन्शन समोर, पुणे न २

संजीवन हेअर टॉनिक

दारुणा, केंस गळणे व टकल

ह्यावर अनुभविक उपाय

संजीवन मॅन्युफॅक्चरिंग कं., अहमदाबाद

RELIABLE STENOGRAPHERS AND TYPISTS

ON TEMPORARY & PERMANENT CONTRACTS.

Apply—MARATHI KENDRA,

10 BUDHWAR, POONA 2

विविध माहिती

नोकरीचे मार्गांत शिक्षणाचा अडथळा

अलाहाबाद येथे पोलिस खात्यात २१ जागा नुकत्याच भरण्यांत आल्या सुमारे २,५०० अर्ज आले होते, त्यात पदवीधरांचेही अनेक होते. तथापि, जास्त शिक्षण घेतले असणारास अग्रहक मिळाला नाही. कमी पगाराच्या लहान नोकऱ्यांवर सुशिक्षित संतुष्ट रहात नाहीत, हे ह्याचे कारण आहे

रशियांत सुलभ प्रवेश मिळत नाही.

रशियामध्ये सुटी घालवू इच्छिणाऱ्या ब्रिटिश प्रवासी लोकांस त्या देशामध्ये पूर्वीप्रमाणे सुलभतेने प्रवेश मिळत नाही व अनेकांस पासपोर्ट (प्रवेशपत्रिका) नाकारण्यात येतो, अशी तक्रार ग्रेटब्रिटनमध्ये ऐकू येते

सेंट्रल बँकेचे नवे व्यवस्थापक

सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि चे मॅनेजिंग डायरेक्टर, सर सौराबजी पोचखानवाला, ह्यांच्या मृत्यूनंतर त्याचे जागी सर फिरोज सेटना हे काम पहाणार आहेत. बँकेचे आतापर्यंतचे सेक्रेटरी मि. कॅप्टन ह्यांची मॅनेजरच्या जागी नेमणूक झाली आहे

रोड फडाचा विनियोग

पेट्रोलवर पट्टी नसवून जमा करण्यात येणाऱ्या मध्यवर्ती रस्ते-सुधारार्थी फडांतून प्रत्येक प्रांतास त्याचा हिस्सा मध्यवर्ती सरकार वाटून देते मार्च, १९३६ अखेरपर्यंत मुंबई इलाख्याचे वाड्यास (सिंध वगळून) ८८३ लक्ष रु आले त्यातील ४७ लक्ष रु खर्चण्यात येऊन ४१३ लक्ष रु अद्याप शिल्लक आहेत. १९३६-३७ मधील रोड फडाचा हिस्सा त्यात मिळविला असता, १९३७ अखेरच्या वर्षीत खर्चण्यास सरकारजवळ ६१ लक्षाची वेजमी होईल. चालू वर्षीत २० लक्ष रुपये खर्ची पडतील आज पब्लिक वर्क्स खाते रस्त्यांच्या दुरुस्तीवर दरसाल सुमारे २८ लक्ष रु खर्च करते. दुरुस्तीचा दरसालचा खर्च कमी येईल, अशा प्रकारचे रस्ते बनविण्यात घेण्याकडे रोड फडाचा विनियोग होणे आवश्यक आहे

मुंबई व अहमदाबाद येथील चिमण्या

रेल्वे इंजने, खडी दाबणारी इंजने, आगबोटी, इत्यादींच्या धूर सोडणाऱ्या चालत्या पळत्या चिमण्या सोडल्या असता, मुंबई शहरात गेल्या वर्षी १,०४६ चिमण्या असल्याची नोंद आहे. अहमदाबादमध्ये फक्त १४७ आढळल्या. १९३६-३७ मध्ये मुंबईमध्ये ४५ व अहमदाबादत ३ चिमण्याची वाढ झाली. कोळशाऐवजी तेलाचे सर्पण वापरणाऱ्या गिरण्याची संख्या अहवालाचे वर्षी वाढली.

मुंबई ते कलकत्ता मोटारीचा रस्ता

मुंबई ते कलकत्ता ह्या नियोजित रस्त्याचा नकाशा करण्याचे काम लवकरच हाती घेण्यांत येईल. बंगाल, बिहार, मध्यप्रांत व मुंबई इलाखा, ह्या प्रांतातून तो रस्ता जाईल. काम पुरे होण्यास एक कोटि रु लागतील

उंसाची लागवड

हिंदुस्थानात ३८ लक्ष एकर जमीनीत उंसाचे पीक लावण्यात आले असल्याविषयीचा अंदाज सरकारी रीत्या प्रसिद्ध झाला आहे. गेल्या साली लागवडीचा आकडा ४२ लक्ष एकर इतका होता. म्हणजे चालू साली गेल्या वर्षाच्या मानाने उंसासालील क्षेत्रात १० टक्के घट झाली आहे.

इटलीच्या अंबिसिनियन साम्राज्याचे डोईजड ओहो

साम्राज्यलालसेने अंबिसिनिया इटलीने जिंकला. परंतु ह्या साम्राज्यविस्ताराबद्दल इटलीस किती किंमत द्यावी लागणार आणि त्याचे दृश्य फळ कितीसे पदरात पडणार ह्याची कल्पना फारशी आशादायक नाही अंबिसिनियन युद्धापायी इटलीचे १७५ कोटि रुपये खर्ची पडल्याचे जाहीर झाले आहे व आणखी १७५ कोटींचे कर्ज काढावयाचे असून त्या रकमेचा विनियोग अंबिसिनिया वसाहतीस व आर्थिक प्रगतीस योग्य करण्याकडे व्हावयाचा आहे

सकर धरणाकरिता वापरलेल्या यंत्रसामुग्रीची विक्री

सिंधू नदीवर सकर येथे धरण बांधण्याकरिता बरीच यंत्रसामुग्री खरेदी करण्यात आली होती, ती हळू हळू विकून टाकण्यांत येत आहे मार्च, १९३७ अखेर अशा रीतीने ३४ लक्ष रु. वसूल झाले

इंपीरियल बँकेच्या उपशाखा

इंपीरियल बँक ऑफ इंडियाने गेल्या वर्षी ६३ उपशाखा स्थापन केल्या.

मि अॅन्ड्र्यू मेलन

सुप्रसिद्ध अमेरिकन राजकारणपटु मि मेलन हे गेल्या आठवड्यांत ख्रिस्तवासी झाले गजक्रीय वाटाघाटीत चमकण्यापूर्वीच त्यांनी व्यापार व उद्योगधंदे ह्यात नाव मिळवून पैसे कमावले होते अमेरिकेमधील अल्युमिनियमच्या व्यापारापैकी ९९ टक्के व्यापार मि मेलन ह्यांचे कुटुंबीयांचे हाती होता. एकेकाळी मि मेलन हे ३ ते ३ अब्ज रुपयाचे धनी होते. १९२६ साली आपल्या कन्येस तिच्या विवाहाचे निमित्ताने त्यांनी २३ कोटि रु. बक्षीस दिले !

ट्रेझरी विलावर ७ आणि ७ पै व्याज

रिझर्व्ह बँकेने मंगळवार, ता. २४ ऑगस्ट रोजी २ कोटि रुपयाची ट्रेझरी बिले विकली, त्यावर सरासरीने द सा द. शे ७ आणि ७ पै व्याजाचा दर पडला.

ग्रेटब्रिटनला भेट देणारे परराष्ट्रीय प्रवासी

१९३७ सालाच्या पहिल्या सहामाहीत एकूण १,१६,३१७ परदेशीय प्रवासी ग्रेटब्रिटनमध्ये येऊन गेले. १९३६ च्या पहिल्या सहामाहीत तत्सम आंकडा ९७,१९८ इतकाच होता चालू वर्षातील प्रवाशाची वर्गवारी येथे दिली आहे:—

प्रवाशाचा मायदेश	प्रवाशाची एकूण संख्या	व्यापार व उद्योगधंदे ह्याकरिता आलेल्या प्रवाशाची संख्या
अमेरिका	१४,३२९	९३५
फ्रान्स	४,१३९	१,५१६
जर्मनी	३,७९६	१,९०९

जर्मनांचा प्रवासातील प्रमुख हेतु व्यापारविषयक असून अमेरिकन प्रवाशी बव्हंशी मजेसाठी येतात, हे वरील आकड्यावरून स्पष्ट होईल.

मुंबई बंदरातून सोन्याची साप्ताहिक निरगत

किंमत रु.

१५-८-३७ ते २१-८-३७	३३,७०,७७०
२२-८-३७ ते २८-८-३७	३६,२३,९३८
२९-९-३१ ते २८-८-३७	३,०२,६०,६१,५९६

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध-माहिती ... ४३२	कजलवादाची आवश्यकता
२ विमा कायद्यात दुरुस्ती ४३३	७ बैकर व सातेदार हांचे
३ विमेदारांची वैद्यकीय	परस्पर संबध .. ४३६
तपासणी करणारे डॉक्टर ४३३	८ दि नागपूर प्रीमियर को
४ उद्योगधर्मांची वाढ	हो सोसायटी लि ४३७
सघटनेने करा ... ४३४	९ सहकारी चळवळ ४३८
५ ग्रेटब्रिटनमधील आयु-	१० दिवाणी दावा व सचंच घाट ४३९
र्विम्याची प्रगति ... ४३४	११ मुंबई इलाख्यातील
६ स्फुट विचार ... ४३५	गुन्हेगार जाती ... ४३९
प्रांतिक विधिमंडळात मह-	१२ धकेच्या शाखेची स्थापना ४४०
त्वाची चर्चा-शेतीविषयक	१३ निवडक बाजारभाव ४४१
कर्जाच्या रकमेबाबत लड-	१४ प्रांतिक सरकाराची नवी
जोड-"अर्थ" त्यजति	कर्जे ... ४४१
पडित."-मुंबई इलाख्यात	

अर्थ

बुधवार, ता. १ सप्टेंबर, १९३७

विमा कायद्यांत दुरुस्ती

सिलेक्ट कमिटीचा रिपोर्ट

नवीन विमाविषयक कायद्याचा तपशीलवार विचार करण्याकरिता मध्यवर्ती लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीने सिलेक्ट कमिटी नेमली होती, तिचा रिपोर्ट हिंदुस्थान सरकारचे न्यायमंत्री सर एन. एन. सरकार ह्यांनी गेल्या बुधवारी असेंब्लीस सादर केला. सदरहू रिपोर्टावरील चर्चेस ता. ३० ऑगस्ट रोजी प्रारंभ झाला असून, आता लवकरच बिलाचे कायद्यात रूपांतर होईल रिपोर्टातील सर्व सूचना एकमताने करण्यात आलेल्या नसल्या, तरी मूळ बिलात मूळग्राही बदल झालेला नसल्याने दुरुस्त बिलाच्या पुनःप्रकाशनाची आवश्यकता कमिटीस भासली नाही.

सिलेक्ट कमिटीने सुचविलेल्या दुरुस्तीत सर्वांत महत्त्वाची सूचना म्हणजे मॅनेजिंग एजंटच्या विसर्जनाबाबतची होय. विम्याचे ध्यात मॅनेजिंग एजंटकडे व्यवस्था सोपविण्याची आवश्यकता नाही, असे बऱ्याच लोकांचे म्हणणे आहे आयुर्विम्याखेरीज बाकीच्या विम्याचे व्यवहारांत हिंदी कंपनी स्थायी झालेल्या नाहीत व त्यांस जरूर ते आर्थिक सहाय करण्यास व त्यास बळकटी आणण्यास मॅनेजिंग एजंटची जरूरी आहे, असे मत कमिटीने व्यक्त केले आहे. आयुर्विमा कंपन्यांचे बाबत मात्र मॅनेजिंग एजंटचा संबंध दहा वर्षांचे मुदतीत तुटला पाहिजे, असे कमिटीने आपले स्पष्ट मत दिले आहे. ह्या मध्यवर्तीच्या काळांतहि मॅनेजिंग एजंटवर बंधने घालणे कमिटीस अत्यावश्यक वाटले व सदरहू एजंटची प्राप्ती दरमहा दोन हजार रुपयांवर जाऊ नये, असे तिने सुचविले विम्याचे काम मिळणाऱ्या प्रचारकास कंपन्यांनी यावयाच्या कमाल कमिशनची मर्यादाहि कमिटीने काढून टाकली आहे. केवळ तात्विक मुद्याचा विचार करून व प्रत्यक्ष स्पर्धेच्या व्यावहारिक अंगाकडे दुर्लक्ष करून मूळ बिलांत घातलेली ह्याबाबतची अट कमिटीस ग्राह्य वाटली नाही.

विमेदारांच्या हिताचे संरक्षण करणे हा नव्या कायद्याचा प्रधान हेतु असल्याने, विमा मंडळाच्या डायरेक्टर बोर्डावर विमेदारांचे प्रतिनिधि असणे कमिटीने सक्तीचे केले आहे. एकूण डायरेक्टरांच्या एक चतुर्थांशाइतकी तरी त्यांची सख्या असली पाहिजे, असा कमिटीचा आग्रह आहे कित्येक विमा कंपन्यांनी विमेदारांचे प्रतिनिधि आपल्या बोर्डावर घेण्याचा ह्यापूर्वीच प्रघात पाडलेला आहे. त्यास आता प्रतिनिधींच्या संख्येत वाढ करावी लागेल एवढेच विमेदारांस क्लेमचे पैसे अल्पकाळात मिळवे, अशी व्यवस्थाहि कमिटीने सुचविली आहे. काही कंपन्या ह्या बाबतीत दिरंगाई करून विलंब लावतात, त्यास आळा बसावयास पाहिजेच होता.

विम्याचे काम नव्याने प्रारंभ करणाऱ्या कंपन्यास आता सरका-रात जबर अनामत रकम ठेवावी लागणार आहे. ह्या रकमेच्या भरण्याबाबत कमिटीने हत्ते ठरवून दिले आहेत. आयुर्विम्याचे काम चालू होण्यापूर्वी ते स्वीकारणाराजवळ पुरेसे भांडवल असणे आवश्यक आहे, ह्याविषयी दुमत होण्याचा संभव नाही. ह्या संबधत अनामत ठेवावयाच्या रकमेबाबतची अट बळकट पायावर उभारलेल्या कंपन्यांच्या अंगीकृत व्यवहारात अढचण न आणण्याजोगी सुलभ परतु उपन्या, लेच्यापेच्या कंपन्यांस प्रतिबंध करण्यास समर्थ अशी असणे युक्त आहे

विदेशी कंपन्यांच्या स्पर्धेपासून हिंदी कंपन्यांस संरक्षण मिळावे, ही हिंदुस्थानातील विमा व्यवसायातल्या लोकांची फार जुनी परतु आग्रहाची मागणी आहे ती पुरी करण्यास कमिटीच्या सूचना कोत्या पडतील, ह्यांत संशय नाही विदेशी कंपन्यांकडून अनामत रकम मागितल्याने अगर हिंदी विमेदारांचे हितसंरक्षणार्थ त्यांनी आपले विवक्षित फद्दस हिंदुस्थानात गुतवावे, असा निर्वध घातल्याने देशी कंपन्यांचे समाधान होण्यासारखे नाही. कारण, ह्या अटी विदेशी कंपन्यास जाचक होण्याचा संभव नाही रीइन्शुरन्सचा काहीवांटा हिंदी कंपन्यास मिळावा, ही कमिटीची सूचना मात्र देशी कंपन्यांचे हित साधणारी आहे आपले रीइन्शुरन्सचे काम देतेवेळी देशी कंपन्यांकडून तसाच मोबदला विदेशी कंपन्या मागतील, हे उघड आहे. तथापि, ही योजना स्वीकारली गेल्यास आज न होणाऱ्या व्यवहाराचा पायंडा पडेल ह्यांत संशय नाही असेंब्लीमध्ये सिलेक्ट कमिटीच्या रिपोर्टावर कलमवास्तु चर्चा होईल, त्यावेळी अनेक दुरुस्त्या सुचविण्यात येतील मूळ बिलापेक्षां दुरुस्त बिल सुधारलेले असले, तरी देशी कंपन्यास परिणामकारक संरक्षण मिळण्याची भरपूर तरतूद करण्याचा यत्न असेंब्लीत होईल, अशी अपेक्षा आहे.

विमेदारांची वैद्यकीय तपासणी करणारे डॉक्टर

विमा कंपन्यांनी विमेदारांची वैद्यकीय तपासणी करण्याकरिता नेमावयाच्या डॉक्टरांची लायकी व त्यास मिळावयाची फी ह्यासंबंधी विमाविषयक नवीन कायद्यात तजवीज करण्यात यावी, असा ठराव मुंबई येथे भरलेल्या विमा कंपन्यांच्या कांहीं डॉक्टरांचे संमते पास झाला. कित्येक कंपन्या सरकारात नोंद नसलेल्या गृहस्थासहि वैद्यकीय तपासणी करण्यास परवानगी देतात व तपासणी व्हावी तशी कसोशीने होत नाही, अशी संभेमध्ये तक्रार करण्यात आली. कंपन्यांच्या प्रमुख वैद्यकीय सल्लागारांचे संमतीनेच इतर डॉक्टरांच्या नेमणुका केल्या जाव्या, असे मत संभेने व्यक्त केले कित्येक कंपन्या कामाचे मानाने अवाच्या सवा डॉक्टरांच्या नेमणुका करतात, हे इष्ट नाही व त्यास मिळणाऱ्या फीत एकसूत्रता असणे जरूर आहे, अशी संभेने सूचना केली.

उद्योगधंद्यांची वाढ संघटनेने करा

सर एम विश्वेश्वर अय्या ह्यांचे विचार

सेवानिवृत्त इजिनियर आणि म्हैसूर संस्थानचे माजी दिवाण, सर एम विश्वेश्वर अय्या, ह्यांची हिंदुस्थानच्या आर्थिक उन्नती-संबंधी तळमळ आणि त्या विषयाची तात्त्विक व व्यावहारिक माहिती ह्या बाबत प्रसिद्धी आहे. सर्व्हेट्स ऑफ इंडिया सोसायटीमध्ये त्यांनी गेल्या शनिवारी आपल्या आवडत्या विषयावर अत्यंत विचारपरिप्लुत असे भाषण केले, त्याचा त्रोटक गोषवारा खाली दिला आहे —

हिंदी लोकांची वसाहती व इतर परकी देश ह्यामध्ये असमाधानकारक स्थिति आहे, ती सुधारण्यास आपले प्रतिनिधि म्हणून अधिकारी तेथे नेमले पाहिजेत आणि त्यांनी तिकडची माहिती गोळा करून इकडे पुरवली पाहिजे कॅनडाने पस्तीस राष्ट्रात आपले प्रतिनिधि नेमले आहेत

हिंदुस्थानात प्रगतीची पहिली महत्त्वाची बाब आहे ती शिक्षणाची आहे खेडेगावांमध्ये अत्यंत अल्प खर्चात शिक्षणाची सोय करून साक्षरतेचे प्रमाण आपण वाढवले पाहिजे. इमारतींवर निष्कारण खर्च न करता ही खेडेगावी शिक्षणाची व्यवस्था होणे जरूर आहे. शहरातले सर्व शिक्षण व्यावहारिक पद्धतीचे असले पाहिजे आणि विश्वविद्यालयीन शिक्षणाचा उपयोगी आर्थिक उन्नतीकडे झाला पाहिजे

दुसरी महत्त्वाची गोष्ट उद्योगधंद्याच्या वाढीसंबंधाची होय. ह्या बाबतीत हिंदुस्थानातही वाईट स्थिति जगात इतरत्र क्वचितच सापडेल ती सुधारण्याचे प्रयत्न आतापर्यंत अगदी जुजबी रीतीने झाले आहेत ते आता उत्साहाने, नेटाने व संघटनेने झाले पाहिजेत शेतकऱ्यांचे आणि मध्यम वर्गाचे उत्पन्न किती तरी पटीने वाढणे अगत्याचे आहे.

स्वदेशी धंदे सर्व प्रकारचे पाहिजेत. मोठ्या प्रमाणावरील कारखान्यांपासून तो खेडेगावी लहान घ्यापर्यंत सर्वत्र उद्योग व्यवसाय चालले पाहिजेत शेतविर अवलंबून रहाणारांची संख्या कमी करून उद्योगधंद्यात लोकांस वाढत्या प्रमाणात काम मिळाले पाहिजे. शेतीची व खेडेगावाची सुधारणा होण्यास ह्या औद्योगिक संघटनांची जरूर आहे मोटारी व इजने ह्यापासून सुयाटाचण्या ह्यापर्यंत सर्व जातींचा माल देशात काढता येईल अशी व्यवस्था हवी.

तिसरी महत्त्वाची बाब म्हणजे राष्ट्र संरक्षण. फौज, आरमार, लढाऊ विमाने ह्या सर्वांत हिंदी लोकांचा प्रवेश झाला पाहिजे आणि ह्या बाबतच्या शिक्षणाची व उद्योगधंद्याची योजना झाली पाहिजे.

ह्या महत्त्वाच्या तीन विषयांत प्रगति होण्यास भाडवळ, संघटन व संरक्षण ह्याची आवश्यकता आहे. नवीन धंदे प्रस्थापित होण्यास जगातीचे भरपूर संरक्षण लागते. इतर देशात तेथील सरकारने सडळ हाताने औद्योगिक संरक्षण देतात हिंदुस्थानातील सरकाराने मात्र आपला हात आसडता धरला आहे. लोकांनी सरकारी सहायाची वाट न पहाता भाडवळ जमवून उद्योग स्थापाने. धंदेवाल्यांनी ह्या कामी एकमेकांस मदत करावी आणि बँकांचे जाळे सर्वत्र पसरण्यांत यावे.

पण ह्या सर्व गोष्टी दीर्घ विचाराने आणि योजनात्मक पद्धतीने केल्या जाणे इष्ट आहे. भरमसाटपणाने धंदे काढणे

अयोग्य आहे कित्येक धंदे अयशस्वी ठरणे अपरिहार्य आहे तथापि योग्य योजना आखल्यास असे अनुभव थोडेच येतील

खेडेगावांतील आमचे लोक समंजस आहेत. त्यास एखादी गोष्ट पटवून दिली असता ते ती उचलतात खेडेगावाची व्यवस्था त्यांच्या पुढाऱ्यांकडेच सोपवणे इष्ट आहे पंचायती सव्याखु-या, वजनदार व कार्यक्षम असल्या पाहिजेत.

आर्थिक सुधारणांवर सरकार व जनता ह्यांनी खर्चलेला पैसा उत्पादक रीतीने वापरल्यास चांगला फलदूप होतो आणि त्याकरिता आखलेला आर्थिक सुधारणेचा कार्यक्रम कसा पार पडत आहे ह्याविषयांची माहिती व आकडेसतत तयार ठेवले पाहिजेत आणि तुलनात्मक दृष्टीने त्याची वारवार छाननी झाली पाहिजे. विनाहिशेबी उद्योग व कारभार हानिकारक होतात.

सारांश, उद्योगधंद्याचा पिच्छा पुरवल्यावाचून हिंदुस्थानाची घडगत नाही आणि संघटन व योजनात्मक कार्यक्रम ह्याची कास धरल्यावाचून प्रगति नाही, हे सर्वांनी ध्यानात वागवून स्वकर्तव्य करावे

ग्रेट ब्रिटनमधील आयुर्विमायाची प्रगति

१९३६ साली ग्रेट ब्रिटनमधील आयुर्विमायाचे काम मिळविणाऱ्या कंपन्यांनी यशाच्या मार्गात आणखी एक पाउल पुढे टाकले पांच वर्षांपूर्वीच्या कामाचे मानाने गेल्या वर्षी त्यांस ५०% काम ज्यास्त मिळाले हप्त्यापासूनचेहि उत्पन्न वाढले व्याजाचे दर सर्वत्र उतरल्याकारणाने व प्राप्तीवरील करांत थोडी वाढ झाल्यामुळे कंपन्यास त्याचे फडावर कमी दराने व्याज पडले हा उतार असाच काही काळ टिकण्याचा संभव आहे नवीन कामात वाढ झाली, तरी खर्च फुगला नाही ब्रिटिश विमा कंपन्या दिवसानु-दिवस साम्राज्यातर्गत देशात ज्यास्त ज्यास्त काम मिळवू लागल्या आहेत १९३६ साली ज्या कंपन्यांची मूल्यमापने झाली त्यापैकी एक सोडून सर्वांस आपला बोनसचा दर कमी करावा लागला हा दर कंपन्यांच्या व्यवहाराच्या किफायतशीरपणावर अवलंबून असल्याने, त्यातही काही वर्षे उतार होत राहिल, अशी अपेक्षा आहे. विमायाची लोकप्रियता वाढत असून, हा धंदा भरभराटीत आहे, ह्यात शंका नाही. विमा मिळविण्यास कंपन्यांस कष्ट पडत नसले, तरी हप्त्यांच्या रकमा फायदेशीर रीतीने गुंतविणे मात्र त्यास अवघड जात आहे

विमा कंपन्यास पेच--विसर्जन की एकत्रीकरण ?

हिंदुस्थानात गेल्या काही वर्षांत अनेक नवीन आयुर्विमा कंपन्या स्थापन झाल्या असून, त्यापैकी कित्येकांनी अद्याप जरूर ती अनामत रकम सरकारात भरलेली नाही अनामत रकम ठेवण्याची सुरवातीची मुदत वाढवून मिळविण्याचा काही कंपन्यांनी प्रयत्न केला व सरकारनेहि त्यास सहानुभूति दाखविली तथापि, बऱ्याच कंपन्यास ही प्राथमिक जबाबदारी. अद्याप पार पाडता न आल्याने त्यांवर नोटिसा बजावण्याची पाळी आली. नवीन विमा कायदा अमलात आल्यानंतर, हलक्या बुडाच्या कंपन्यांचा टिकाव लागणे कठीण होणार आहे त्यापैकी काहींस गट करून पुनर्घटना करावी लागेल, तर काहींस विसर्जन पावावे लागेल, अशी भीति आहे.

स्फुट विचार

प्रांतिक विधि-मंडळांत महत्त्वाची चर्चा

प्रांतिक प्रधान मंडळाच्या चालू सालच्या अदाजपत्रकांतील सर्वांच्या रकमांबाबतच्या मागण्या मुबई विधि-मंडळापुढे गेल्या आठवड्यांत मांडण्यात आल्या, त्यावेळी जमीनमहसुलाच्या प्रश्नावर बराच वादविवाद झाला आणि जमीनधारा पद्धति आणि शेतकऱ्यांचे कर्जांनिवारण ह्यासंबंधाने अनेक सूचनाहि करण्यात आल्या. प्रधान मंडळाच्या मागण्यांत काट सुचवणाऱ्या सभासदांचा हेतु सरकारच्या विवक्षित धोरणावर टीका करून त्यांत इच्छित सुधारणा घडवू पहाणे हा असतो. जमीनमहसुलाच्या खात्यावरील सर्वांच्या मागणीची चर्चा चालू असता कित्येक सभासदांनी जमीनदारांचे त्यांच्या कुळांकडून असणारे येणे वसूल होण्याच्या बाबतीत विशिष्ट मुद्दीची तहकुबी देण्यात यावी आणि कुळांस त्याच्या मालकांची शेत करण्याचे संबंधांत शाश्वती वाटेल अशी योजना अमलांत यावी ह्या अर्थाच्या सूचना सभासदांनी केल्या. ह्या गोष्टी दीर्घ व सोल विचार करूनच अमलांत आणल्या पाहिजेत आणि प्रधान मंडळ त्यांचेविषयी चौकशी करित असून आपला निर्णय शक्य तितका लवकर जाहीर करील असे आश्वासन महसूल मंत्र्यांनी दिले आणि सर्वांतल्या काटाची उपसूचना विधि-मंडळाने नामंजूर केली. शेतकऱ्यांचे कर्ज सरकारने सावकारांस कर्जरोखे लिहून देऊन फेडून टाकावे अशीहि मागणी दुसऱ्या एका उपसूचनेत प्रथित होती. ह्या प्रश्नाचा विचार करण्यासाठी तज्ञांची कमिटी नेमण्याचा आपला विचार असल्याचे मंत्र्यांनी सांगितले. शेतकऱ्यांची ऋणमुक्तता व्हावी, त्याची आर्थिक स्थिति सुधारावी, जमीनमहसुलाचा त्यांच्यावरचा बोजा हलका व्हावा इत्यादि सुधारणांविषयी आपणांस आस्था वाटते ती प्रधान मंडळास सूचना करणाऱ्यांच्या आस्थेपेक्षां कमी नसून कोणत्याहि योजना स्वीकारण्यापूर्वी त्याची सर्व बाजूंनी व व्यावहारिक दृष्ट्या छाननी होणे अगत्याचे आहे हा युक्तिवाद सरकारच्या बाजूने करण्यात आला आणि तो विधि-मंडळातील बहुसंख्याक सभासदांस पटला. वादमूलक प्रश्न अत्यंत जिद्दाळ्याचे पण गुंतागुंतीचे व अवघड असल्याने त्यांचा तडकाफडकी निकाल करणे केव्हांहि श्रेयस्कर नाही. तथापि, हे विषय आज अनेक वर्षे लोंबत राहिले असून त्यांचे बाबतीत निश्चित धोरण आखण्यात आलेले नाही. ह्याकरिता त्यांची तज्ञांकरवी चौकशी करण्याचे आणि त्यांच्या सूचनांस कुतीचे स्वरूप देण्याचे प्रधान मंडळाने ठरविले आहे. ह्या अभि-वचनाची पूर्तता लवकर करण्यात यावी हे अगत्याचे आहे.

शेतीविषयक कर्जांच्या रकमेबाबत तडजोड

कर्ज काढल्याबाबतून शेतकऱ्यांचे चालत नाही, पण कर्जफेड करण्याचे सामर्थ्य त्यांच्यामध्ये नसतं. अशा स्थितीत व्याजापायी कर्जाची रकम फुगत जाते आणि सावकारांसहि आपला पैसा परत मिळण्याची मारामार पडते. व्याजाच्या चक्रवादीला आणि कर्जाच्या परिमाणास काहीतरी मर्यादा असावी म्हणून दामदुपटीचा नियम पूर्वापर चालत आला आहे. त्याचप्रमाणे, शेतकरी कायद्यान्वये सावकारांच्या मागणीची न्यायाधिकार्यांनी छाननी करून व्याज कमी होण्याची व कर्जदारास हतेवदी मिळण्याची व्यवस्था झालेली आहे. सामान्य परिस्थितीकरिता ही योजना झाली. परंतु गेल्या सात वर्षांत बोकालेलेल्या आर्थिक

मंदीमुळे शेतकऱ्यांची कर्जे फुगून त्यांचे परतफेडीचे सामर्थ्य सपुष्टात आले आहे. सावकारांसहि आपला पैसा परत मिळण्याची आशा उरलेली नाही आणि गहाण घेतलेल्या जमिनीचा उपयोग करता येणे त्यांस शक्य नाही. सध्याची हलाखीची परिस्थिति सर्वास सारखीच बाधक होत आहे. बाजारभाव विलक्षण रीतीने घटले असल्यामुळे शेतकऱ्यास आपला चरितार्थ चालवण्याची जेथे मारामार आहे, तेथे त्याचेकडून व्याजाच्या भरपाईची व मुद्दलाच्या फेडीची अपेक्षा कशी करावी ? सर्वांवर आलेल्या आपत्तीमध्ये प्रत्येक वर्गाने समभागी झाले पाहिजे हे समाजघटनेचे आद्यतत्व आहे. त्यास अनुसरून, शेतकऱ्याने आपले देणे देण्याची ज्याप्रमाणे शिकस्त करावी, त्याप्रमाणे सावकारांनीहि आपल्या घेण्यात योग्य सूट देण्याची तयारी दाखविली पाहिजे. सावकारी येणे करारास धरून असेल आणि त्यास जमीन गहाणाचा भरपूर आधार असेल. तरीहि, एकंदर परिस्थितीच्या दृष्टीने पहाता आपला हक शमर टके प्रस्थापित करून पूर्ण कर्जाची उगवणी करणे सार्वजनिक नीतिनियमाप्रमाणे सावकारांस उचित होणार नाही. ह्यासाठी सावकारांनी कर्जाबाबतच्या तडजोडीस स्वयंस्फूर्तीने मान्यता देणे योग्य आहे.

“ अर्थ त्यजति पंडितः ”

सावकारांच्या निवळ स्वार्थाच्या दृष्टीने जरी विचार केला तरी त्यांनी कर्जाची तडजोड करून आपल्या येणे रकमेस काट लावून घेणे श्रेयस्कर ठरते. कर्जदारावर फिर्दाद करून सावकारास आज काय मिळणार आहे ? शेतकऱ्याची गहाण असलेली जमीन फारतर त्याच्या ताब्यात येईल, पण तो ती स्वतः करू शकत नाही आणि तिचा खद हाती घेण्याची शाश्वती नाही. कर्जात अडकून पडलेला पैसा सावकारी व्यवहारास प्रतिबंधक होतो आणि तो परत हाती घेण्याची चिंता धनकोस लागून रहाते. येणे असलेली रकम देणेदाराकडूनच रोकडीने पदरात पडण्याचा संभव असतो तेव्हा घेवाले सूट देण्यास नेहमीच तयार असतात. हा सर्व व्यवहारी लोकांचा नित्याचा रिवाज आहे, आणि तोच न्याय शेतकऱ्यांच्या कर्जाबाबतच्या तडजोडीस लावण्यात आला पाहिजे. तडजोडी व्यक्तिशः सावकार आणि कर्जदार ह्यांवर अवलंबून राहू न देता त्याची पद्धतशीर व्यवस्था करण्याचे कर्तव्य सरकाराचे आहे. हिंदुस्थानातील कांहीं प्रांतांत कर्ज-लवादाचे मंडळे सरकारांनी स्थापन केली आहेत आणि त्यांच्या व्यवहारांचा अनुभव उचेलनकारक आहे. मध्यप्रांतात ह्यासंबंधांत बरीच प्रगति झालेली दिसून येते. गेल्या सालचे त्या प्रांतातल्या कर्जलवादाच्या व्यवहाराचे आकडे प्रसिद्ध झाले आहेत, त्यांवरून असे दिसते की त्या बारा महिन्यांत एकूण १ कोटी ८७ लक्ष रुपयांच्या कर्जांची तडजोड झाली आणि त्यामध्ये ८७ लक्ष ७० हजारांची सूट कर्जदारास मिळाली. सुटीचे प्रमाण कर्जांच्या ४७ टक्के इतके नसते. वन्हाडमध्ये ५१ लक्षांच्या कर्जांची तडजोड झाली आणि त्यापैकी १३ लक्ष म्हणजे २५ टक्के सूट शेतकऱ्यांच्या पदरांत पडली. सावकारांनी तडजोड मान्य केली नाही अशी बरीच म्हणजे २,२०७ प्रकरणे निकालांत निघाली आणि त्यांत १२३ लक्ष एवढी रकम गुंतलेली होती. सावकारांनी विना-कारण तडजोड होऊ दिली नाही असा शेर ह्या प्रकरणावर कर्ज-लवाद मंडळांनी मारलेला असल्याने त्यांवाबत फिर्दादी झाल्यास त्यांचा कोर्ट सर्व धनकोस मिळवण्याचा नाही आणि सरळ

व्याजाचा दर ६ टक्क्याहून अधिक असणार नाही तदजोड झालेल्या कर्जाच्या परतफेडीचे हप्ते करण्यांत आले असून कर्जदाराच्या ऐपतीस अनुसरून त्यांच्या रकमा निश्चित करण्यांत आल्या आहेत तदजोड सावकाराच्याहि हिताची आहे, हें त्यांनी ध्यानांत ठेवले पाहिजे.

मुंबई इलाख्यात कर्जलवादाची आवश्यकता

आमच्या इलाख्यात सहकारी पद्धतीच्या जमीन महाणाच्या बँका स्थापन झाल्या असून त्याचें काम सुरळीत चाललें आहे. प्रांतिक जमीनमहाणाची मध्यवर्ती बँकहि त्या प्राथमिक सस्यात पैसा पुरवण्याचें कार्य करीत आहे हा बँका शेतकऱ्यास कर्ज देताना सावकारांनी आपल्या येणें रकमे बाबत तदजोड करून द्यावी असा यत्न करतात आणि त्याच्या ह्या खटपटीस थोडेंफार यशहि येत आहे तथापि, कर्जलवादाची कायदेशीर योजना सरकारनें करून तिची जोड जमीन महाणाच्या बँकाच्या कार्यास दिल्या वाचून त्याची खटपट व्हावी तितकी फलद्रूप होणें शक्य नाही हें उघड आहे. मध्यप्रांतात अशा बँका स्थापन करण्यात आल्या आहेत परंतु कर्जदारांनी त्याचा विशेष फायदा घेतलेला दिसत नाहीं सबंध प्रांतांत तदजोड झालेल्या कर्जापैकी तीन चार लक्ष इतकेच रुपये बँकांनी दिलेले आहेत आमच्या प्रांतात बँकाचें काम बरें चाललें आहे, पण त्याच्या जोडीस कर्जलवादाची पद्धतशीर सोय नाही तेव्हा ह्या प्रश्नाकडे प्रधान मंडळाचें लक्ष जाणें आवश्यक आहे मध्यप्रांतात एकूण ४३ कर्जलवादमंडळें आहेत आणि एक शिवाय करून सर्व जिल्ह्यामध्ये प्रत्येकी निदान एक तरी मंडळ आहे.

बँकर व खातेदार ह्यांचे परस्पर संबंध आयर्लंडमधील एक निवाडा

सन १९१९ सालीं म्युलेट नावाच्या एका गृहस्थास बँक ऑफ आयर्लंडचें देणें झालें व त्याच्या ओव्हरड्राफ्टकरिता जामीन घेण्यात आले मार्टिन व दुसरा एक असे दोघे जण १,८०० पौडाकरितां जामीन राहिले १९२२ सालीं मार्टिननें त्याच बँकेत आपलें खातें उघडून त्यात ५०० पौड ठेवले. १९२३ च्या सुमारास म्युलेटकडून बँकेनें ओव्हरड्राफ्टची रकम परत मागितली, परंतु त्याजकडून ती मिळना, म्हणून मार्टिनकडे त्याची मागणी केली. एकापेक्षा जास्त जामीनदार असल्यास, त्यापैकी कोणत्याहि जामीनदाराकडे आपल्या घेण्याची मागणी करण्याचा बँकेस अधिकार असतो, जामीनदारांनीं नंतर वाटल्यास तें देणें आपसात वाटून घ्यावें मार्टिननें बँकेच्या मागणीस नकार दिला, तेव्हा मिळेल तेवढी तरी वसुली करावी, ह्या उद्देशानें बँकेनें मार्टिनच्या खात्यावरील ५०० पौडाची रकम म्युलेटच्या खात्यावर चढवून तेवढ्या रकमेनें ओव्हरड्राफ्ट कमी करण्याचें ठराविलें मार्टिनच्या समतीसोरीज तसें करतां येत नाही, असा कोर्टानें निकाल दिला. आयरिश कोर्टातील निवाडा इतर देशात बंधनकारक नसला तरी त्यातील मूलतत्त्व आक्षेप घेण्यासारखें नाही. मार्टिनच्या खात्यावरील रकम बँकेस घ्यावयाची होती, तर जरूर तो कायदेशीर इलाज बँकेनें करावयास पाहिजे होता मार्टिनवर प्रथम दावा लावून त्यात यश मिळविल्यानंतर व मार्टिननें पैशाचा भ्रणा केला नसता तर मार्टिनचें खातें जप्त करण्याचा हुकूम बँकेस मिळविता आला असता अगदी साध्या व्यवहाराचे बाबतीत सुद्धा कोणीहि आपल्या हातात कायदा घेता कामा नये हें आयतत्व कसें लागू होतें, ह्याचा वरील निवाडा हें उत्कृष्ट उदाहरण आहे

अर्थशास्त्र

लेखक.—प्रो वा गो काळे व प्रो इ गो कर्वे
पृष्ठसंख्या सुमारे ३००, किंमत तीन रुपये
ह्या ग्रंथांत अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धांतांचें विवेचन केले आहे

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6% addition to the monthly income of the family. Prospectus sent free on application. General Manager, "The Dawn of India Life Insurance Company Limited, POONA."

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोथाफ प्रिंटिंग, सर्डीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना.

भिकारदास मास्तीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

जुन्या घरांची इस्तती काळजीपूर्वक करून दिली जाते. भेटा अगर लिहा:—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार

चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे.

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भाडवल	१,००,०००
जमा असलेलें भाडवल	८४,१००
रिझर्व्ह फंड	४,८१९
इतर फंड	१,४०९
मुदतबंद ठेवी	१,९२,९२७
सेविंगज बँक ठेवी	७,८४२
मंत्राकडून येणें असलेलें कर्ज	२,७९,७८५
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	-
गुतविलेली एकूण रकम	४१,९४७

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवीची रकम पूर्ण सुरक्षित शेअर्स विकत मिळतात. आतापर्यंत डिव्हिडंड पांच टक्क्याहून केव्हाही कमी दिलें गेलें नाही. सोसायटी आपल्या मंत्राना त्याच्या घराचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठीं पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज

दि नागपूर प्रीमियर को. हौसिंग सोसायटी, लि.

वरील सोसायटीची वार्षिक सभा सोसायटीचे चेअरमन, श्री जी ए भोंसुले, ह्याचे अध्यक्षतेखाली ता. ८-८-३७ रोजी भरली होती सभेस वार्षिक अहवाल व तालेबद सादर करतेवेळी ते म्हणाले:—

“ कर्ज देताना कमेटीने सुरक्षिततेच्या दृष्टीने उच्च दर्जाच्या तारणाकडे विशेष लक्ष पुरविले आहे. गतवर्षी प्रातिक को-ऑपरेटिव्ह बँकेस, सोसायटीला देण्यात येणाऱ्या कर्जाक रकमेवरील व्याजाचा दर कमी करण्याबद्दल आम्ही विनाति केली. बँकेने तो दर शेकडा पाचपर्यंत खाली उतरविला. बँकेशी असलेले आमचे सबब संपूर्ण स्नेहभावमूलक आहेत. ठराविक हप्त्यापेक्षा आमचे कडून परतफेड केव्हाही अधिकच झालेली आहे. याचा इष्ट परिणाम असा झाला आहे की अल्पावधीच्या सूचनेबरोबर आम्हाला हवी तेवढी रकम बँकेकडून त्वरित मिळू शकते.

सोसायटीची सापत्तिक स्थिति याप्रमाणे भरभराटीची असल्यामुळे साहजिकच मुदतीच्या ठेवी तिच्याकडे अधिकाधिक येत आहेत. गेल्या ३० जून रोजी संपणाऱ्या वर्ष अखेर सोसायटी-जवळ १,६३,००० रु. ठेवीच्या रूपाने अनामत होते आणि गेल्याच महिन्यात ही रकम आणखी ३०,००० रुपयांनी वाढली आहे याचा निष्कर्ष एवढाच की, सोसायटीच्या कारभारावर लोकांचा संपूर्ण विश्वास आहे. ठराविक तारखेला आपली रकम परत मिळू शकेल असा ठेव ठेवणाऱ्यांना आत्मविश्वास वाटत असतो व हीच आमच्या यशाची गुरुकिल्ली आहे पुढील वर्षी परत करण्याच्या ठेवीचा आकडा ५१,००० रु. आहे. पण त्यासाठी आताच आमच्याजवळ ४५,००० रुपये रोख तारण तयार आहे याशिवाय कर्जाच्या परतफेडीची येणारी ५०,००० रुपये रकम ही निराळीच आहे

गेल्या वर्षीपासून आम्ही, जे कर्जदार आपले हप्ते नियमितपणे परत करतात, त्यांना व्याजाच्या दरात थोडी सूट देण्याचा प्रघात सुरू केला आहे आणि मला आशा आहे की ही सवलत यापुढेही चालू ठेवली जाऊ शकेल.

आपल्या हिशेबावरच्या डिबिटडंडचा दर केव्हाही आकर्षकच आहे व मला खात्री आहे की तो उतरणार नाही. शिवाय, त्याच्यावर प्राप्तीवरील कर आकारला जात नाही हे विशेष आहे आपल्या सोसायटीने जाहीर केलेल्या दराइतका डिबिटडंडचा दर फारच थोड्या नवीन कपण्यात दिसून येईल

शेवटी एवढेच सागावेसे वाटते की, सोसायटीचा भविष्यकाल फार उज्ज्वल आहे आणि सोसायटीचा दर्जा उत्तरोत्तर वाढत जावा ही एकच आपणा सर्वांची मनीषा आहे.”

नंतर अध्यक्षानी सोसायटीच्या गेल्या सात वर्षांच्या कारभाराचा आकडेवार आढावा सादर केला यानंतर सभेने वार्षिक अहवाल मंजूर केला. गेल्या वर्षअखेरच्या (१९३६-३७ च्या) देवघेवीवर डिबिटडंडचा दर शेकडा रु ५ व कर्जदाराच्या व्याजाच्या दरात शेकडा तीनचतुर्थांश सूट जाहीर करण्यात आली.

यानंतर पुढील वर्षासाठी निवडणूक होऊन इतर कामकाज आटोपण्यांत आले सोसायटीचे उत्साही व उद्योगी अध्यक्ष श्री जी. ए. भोंसुले यांची पुन्हा त्याच जागी निवडणूक झाली श्री. डी वाय भाड यांची उपाध्यक्षाच्या जागी व श्री पी. के. हरदास व एच. एस कोलते यांची चिटणीसाच्या जागी नेमणूक होऊन सभा बरखास्त झाली

आवश्यकता है

वेवी इक बेचने के लिये हर एक शहरमें कनवेसरो की आवश्यकता है वेतन अकोडिंग दू सेल्स मिलेगी ट्राविलिंग व फूडिंग अलाऊस भी मिलेगा. नियम बहुत सरल है (नियमों के लिये एक आना का टिकट अवश्य भेजें)

—मैनेजिंग डाइरेक्टर साहब—

दी इक्स मैनुफेक्चरिंग कम्पनी लि.

(स्थापित १९१६) अमीनाबादपार्क-लखनऊ

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay

716 Sadashiv Peth,
Poona City

स्त्रियांचा आजार

म्हणजे मुख्यत विटाळदोष आणि गर्भाशयांत विघाड होणे होय आमचे औषध आर्टोमिक्स (आर्तवदोषार) एका निष्णात स्त्रीरोग-चिकित्सकाचे पाठावहन तयार केलेले असून ५० वर्षांच्या अनुभवाने स्त्रियांच्या सर्व गुण रोगावर अमतिम गुणदायक ठरलेले आहे. धुपणी, विटाळ नसणे, थोडा अथवा कष्टदायक होणे, ओटीपोटांत कडा मारणे, अकाली गर्भपान, ज्वर, कडकी, डोके दुखणे, शौचास साफ न होणे इत्यादि विटाळदोष नाहीसे करून गर्भाशय निरोगी करण्याचा हमखास गुण या आर्टोमिक्समध्ये असल्यामुळे वैद्य व डॉक्टरसो मोठ्या प्रमाणावर वापरित आहेत गुणांमध्ये याची यरोचरी बाजारातील इतर औषधे करू शकत नाहीत किंमत वाटलीस रु २ ट. स १२ आणि निराळा एकदम तीन वाटल्या मागविणारास टपालसर्च माफ.

हिंदुस्थान, ब्रह्मदेश, व सिलोनसाठी मुख्य विक्रेते —

धी इंडो फॉरिन एजन्सीज (डिपार्टमेंट न. ६)

२५५/७ पेंडसे चाळ, सदाशिव पेठ, पुणे शहर

K. K. & Co.

Photographic Dealers

POONA

सहकारी चळवळ

वेळगांव पायोनियर अर्बन को. क्रे. बँक, लि.

(वार्षिक सभा: ५-९-३७)

वरील बँकेच्या १९३६-३७ च्या अहवालावरून तिची प्रगति अखंड होत असल्याचे दिसते. बँकेचे एकूण वेळते भांडवल ११ लक्ष रुपयांचे आहे, त्यापैकी १ लक्ष २८ हजार रु. भाग भांडवल, १ लक्ष २६ हजार रु. गगाजळी, ४१ हजार वृद्ध व संशयित कर्ज फंड, ३०३ हजार रुपये रु. इमारत फंड, ८३ हजार रु. डिव्हिडंड ईकलायशेशन फंड व ६३ हजार रु. इनव्हेस्टमेंट डिप्रीसिएशन फंड अशा वर्गवारीत आहे. एकूण भांडवलाशी फंडसचे पडणारे प्रणाम समाधानकारक आहे. अहवालाचे वर्षी बँकेने आपल्या कर्जावरील दर उतरविले आहेत सालअखेर एकंदर कर्जाऊ रकमा ६ लक्ष ८३ हजाराच्या आहेत, त्यामध्ये दोन महिन्यापेक्षा जास्त वेळ थकलेल्या बाकीची रकम १ लक्ष ४० हजार रु. असून थकलेल्या बाकीचे एकंदर कर्जाऊ रकमेची प्रमाण शेकडा २०.८ इतके पडले. म्हणजे, थकलेल्या बाकीत शेकडा ३ ची वढ झाली. थकबाकीच्या वसुलीसंबंधी मॅ. क. नें कसून प्रयत्न चालविले आहेत, अशी अहवालात नोंद आहे वर्षअखेर बँकेस २९,८०२ रु नफा झाला, त्यातून ९,६०० रु. डिव्हिडंड (७३%) देण्याविषयी मॅ. क. ची शिफारस आहे. ताळेबंदातील रोख्यांची किंमत बाजारभावापेक्षा सुमारे १५ हजारांनी कमी आहे. एकदरीने ताळेबंद मजबूत असून भागीदारांस ७३ टक्के व्हा भारी दराने डिव्हिडंड देणे बँकेस जड वाटण्याजोगे नाही.

दि लक्ष्मी को. बँक लि., सोलापूर

(वार्षिक सभा : २६-९-३७)

वरील बँकेचे भाग भांडवल १४३ हजार रु. असून ठेवी सुमारे ४८ हजाराच्या आहेत. सर्व फंडांत मिळून ९ हजार रुपये आहेत. सभासदांकडे येणे कर्ज ५१ हजार रु. आहे थकबाकीचे प्रमाण २४.१% पडते, तें कमी करण्याची बोर्ड सटपट करीत आहे. अहवालाचे वर्षी बँकेस १,९०० रु. नफा झाला, त्यातून भागीदारांस ६५% डिव्हिडंड थावे अशी बोर्डाची शिफारस आहे.

मिरज प्रांत व कुची तालुका को. सु. युनियन, लि.

यूनियनमध्ये सामील झालेल्या सोसायट्यांची संख्या ४४ आहे, व त्यांचेकडील ठेवी ८१३ हजारांच्या आहेत. मे, १९३७ अखेर सभासदांकडे २ लक्ष २१३ हजार रु. येणे आहे, त्यातील १ लक्ष ३८३ लक्षांची थकबाकी आहे. थकलेल्या बाकीचे प्रमाण ७०% चे अहवालाचे वर्षी ६०% झाले. सोसायट्यांचे सेक्रेटरीना शिक्षण देण्याकरिता सेक्रेटरी व पंच ट्रेनिंग क्लास भरविण्यात आले.

सागली संस्थान शिक्षक सहकारी पतपेढी लि.

(वार्षिक सभा : २२-८-३७)

वरील पतपेढीच्या सभासदांची संख्या ३२५ असून एकूण ठेवी २,१२२ रुपयांच्या आहेत. भाग भांडवल ६,८३० रुपयांचे आहे. सभासदांस सुमारे ९ हजार रु कर्ज दिलेले आहे, त्यापैकी जुने कर्ज फेडण्याकरिता २,९०० रु., घरस्वर्चासाठी ३,३०० रु., लग्नमुंजीकरिता १,१०० रु. अशी प्रमुख वर्गवारी आहे. शिलक व अहवालाचे सालचा नफा मिळून ५२७ रु होतात, त्यातून ५४ डिव्हिडंड वाटले जावे अशी कार्यकारी मंडळाची शिफारस आहे.

मुंबई प्रांतिक सहकारी लँड मॉर्गेज बँक लि.

३०-६-३७ अखेर वरील बँकेचे भाग भांडवल ३३ लक्ष रुपये होते. अहवालाचे वर्षी बँकेने ११ प्राथमिक बँकांना ४१२ कर्जदारांस वांटण्याकरिता ५ लक्ष, ६५ हजार रु. दिले. कर्जाबाबत एकूण १ लक्ष ११ हजारांची शेतकऱ्यांस सट मिळाली. प्राथमिक बँकाकडून येणे (४१,१६३ रु.) पूर्णपणे वसूल झाले. प्राथमिक बँकांस ४३% दराने कर्ज देण्यांत येते व त्या बँका ६% दराने आपल्या सभासदांस कर्ज देतात. १९३५-३६ अखेर प्रांतिक बँकेस ९,५३० रु. तोटा आला होता, त्यांत अहवालाचे वर्षी आलेला तोटा मिळविला असता एकूण १०,६८० रु. होतात. सरकारी ग्रॅंट (१०,००० रु.) त्यातून वजा जाता, पुढील सालाकरिता ६८० रु. तोटा बाकी रहातो, तो १९३७-३८ अखेरच्या सरकारी ग्रॅंटमधून भोगेल. प्राथमिक बँकांची प्रगति समाधानकारक होत असून, मध्यवर्ती बँकेस डिबेंचर भांडवलाची लवकरच गरज भासेल, ही गोष्ट सरकारच्या नजरेस आणण्यांत आलेली आहे व सरकारकडून २० लाखांच्या डिबेंचर्सकरिता परवानगी मागण्यांत आली आहे.

पुणे जिल्हा को इन्स्टिट्यूट, पुणे

(वार्षिक सभा : ४-९-३७)

अहवालाचे साली इन्स्टिट्यूटच्या सभासद-सोसायट्यांची संख्या २३२ असून व्यक्तिशः सभासद १०९ आहेत. नवीन सोसायट्या स्थापन करण्याकरिता इन्स्टिट्यूटतर्फे १२ गांवी प्रचार करण्यांत आला परंतु फक्त २ सोसायट्या चालत्याकडून नोंदल्या गेल्या. सबलतीची योजना सोसायट्यांस समजावून सांगण्याचा इन्स्टिट्यूटने कसून यत्न केला सेक्रेटरीकरिता उजळणी वर्ग, पंच कमिटीचे शिक्षण उर्ग, लायब्ररी, सोसायट्यांचे दप्तर व्यवस्थित व काळजीपूर्वक ठेवणाऱ्या सेक्रेटरीस उत्तेजनार्थ पारितोषक, तालुका परिषदा, सर्व्युलर्स, इत्यादि मार्गांनी इन्स्टिट्यूटने सहकाराच्या प्रचाराचे कार्य कळकळीने व तत्परतेने केले, ही गोष्ट कार्यकारी मंडळास भूषणावह आहे. अहवालाचे वर्षी श्री य. रा. दाते हे इन्स्टिट्यूटचे अध्यक्ष व श्री. मा. ड्ये-देवभानकर हे ऑनररी सेक्रेटरी होते.

ऐक्य

ऐक्य संपादन मंडळाचे नियतकालिक
दर रविवारी प्रसिद्ध होते

संपादक:—न ग जोशी बी. ए., एलएल. बी.

वा. व. फक्त २ रु. १३ आ.

गांवांत २ रु.

स्वतंत्र व निःपक्षपाती राजकारण, सामाजिक व ल्योबो-
गिक वगैरे विषयांवर माहितीयुक्त व अभ्यासपूर्ण लेख,
महत्त्वाचे व विविध शहर, जिल्हा आणि संस्थानवृत्त
आणि प्रसंगोचित व नानाविध विवेक याबद्दल या पत्राची
प्रसिद्धी आहे.

जाहिरातीचे उत्तम साधन

लिहा किंवा भेटा—मॅ. ऐक्य, सातारा

दिवाणी दाव्यांत सर्व वॉरंट गैरवाजवी

“फौजदारी फिर्याद दाखल करण्यापूर्वी कामदपत्राची तपासणी करण्याकरिता सर्व वॉरंट काढण्यास क्रि. प्रो. कोडच्या ९८ व्या कलमाने परवानगी दिली असली, तरी त्याचा उपयोग दिवाणी दाव्यात करणे गैरवाजवी आहे. कामदपत्रे शोधून काढण्याकरिता दिवाणी दाव्यात त्या कलमाची अंमलबजावणी करण्यात यावी असा कायदेमंडळाचा हेतु असता तर सिव्हील प्रो कोडांतच त्याचा अंतर्भाव करण्यात आला असता दस्तऐवज व कामदपत्र बनावट आहेत, असा मुद्दा दिवाणी दाव्यात कित्येक प्रसंगी माढण्यात येतो, परंतु तेवढ्यावर भिसवून केवळ क्रि. प्रो कोडाच्या ९८ व्या कलमाचा आश्रय घेणे रास्त नाही.”

मुंबई हायकोर्टाचे सर न्यायाधीश, सर जॉर्ज बोमट, ह्यांनी नुकत्याच दिलेल्या एका निवाड्यातील उतरा

धदा आंगलट आला !

आपला घंदा भलत्याच ठिकाणी चालविल्याने आपत्ति ओढवण्याची भीति असते एक जादूगार आपल्या मित्रासह भाड्याच्या बसमध्ये बसून जात होता. हातचलाखीचा आपला पराक्रम दाखवण्याची त्यास मध्येच हुकी आली सिडकीतून बाकाखालून आणि हवेमधून त्याने भराभर अनेक नाणी काढून जमा केली. प्रेक्षकांस मोठी मौज वाटली, पण बसचा कंडक्टर जादूगाराजवळ आला आणि गाडीत सापडलेला माल कंपनीच्या स्वाधीन केला पाहिजे असे म्हणून त्याचेपासून जमा केलेले पैसे मागू लागला आपण जादूगार अमून हातचलाखीचा खेळ करून दाखविला असे त्याने जीव ताडून सांगितले, पण कडकटर काही ऐकेना आणि पोलिसाची धमकी घालू लागला शेवटी जादूगारास हातातडी सर्व रकम द्यावी लागली आणि ह्या उदाहरणावरून त्याने कानास खडा लावून घेतला

मुंबई इलाख्यातील गुन्हेगार जाती

गुन्हेगार जातींना त्यांच्या गुन्हेगारीच्या प्रवृत्तीपासून परावृत्त करण्याचा एकच मार्ग म्हणजे, गुन्हांची कारणे कमी करणे हा होय गिरणीवाल्यानी व कारखानदारांनी गुन्हेगार जातीतील लोकांस कामावर घेतल्याने हा प्रश्न सोडविण्यास बरीच मदत होणार आहे. १९३६-३७ मध्ये गुन्हाचे प्रमाण उतरले, ह्या विशेषी सरकारी अहवालात समाधान व्यक्त करण्यात आले आहे. विशेषतः सोलापूर, गदग, हुबळी, वाशी, जळगाव व अहमदाबाद येथील गिरण्याच्या व बेलापूर साखर कंपनी (बेलापूर), वेस्टर्न इंडिया मॅच फॅक्टरी (अबनाथ) व डेकन पेपर मिल्स (मुद्रा) ह्या कारखान्याच्या चालकांनी गुन्हेगार जातीतील कामगारास काम देऊन सहानुभूति दाखविली, हुबळी येथील रेल्वे वर्कशॉपमध्येही काही जणांस काम मिळाले

सद्याच्या लांबीत छाटाछाट

स्वयंपूर्णता साधण्याकरिता जर्मन राष्ट्र किती कसोशीने प्रयत्न करीत आहे, ह्याची कल्पना पुरुषांच्या सद्याचे लांबीमध्ये सुचविण्यात आलेल्या कपातीवरून तात्काळ येईल जर्मनीत दरसाल ३ कोटी शर्ट बनविले जातात प्रत्येक कपड्याची पुढील व पाठीकडील उची दोन इंचांनी कमी करून कापडात बचत करण्याचा जर्मनीचा विचार आहे.

हिंदी कालव्यातून वहाणारे पाणी

हिंदुस्थानातील सर्व कालव्यातून मिळून दररोज ९,६०० कोटी गॅलन पाणी वहाते इंग्लंडमधील थेम्स नदीच्या आकाराच्या १०० नद्यांतून मिळून सुद्धा एवढे पाणी वहात नाही

लक्षांत ठेवा] १९३७-३८ सालअखेर [लक्षांत ठेवा

कॉमनवेलथचे तृतीय मूल्यमापन होणार

“जनतेच्या सहानुभूतीमुळेच ‘कॉमनवेलथ’ ने सर्व विमा सस्थांत अग्रस्थान मिळविले आहे व त्याबद्दल आम्ही जनतेचे अत्यंत आभारी आहोत”

श्री. आर. एन. अभ्यंकर, सी. ए., एल. बी.,
मॅनेजिंग एजंट्स,

दि कॉमनवेलथ अँडुअरन्स कंपनी, लिमिटेड
११ बुधवार पेठ, पुणे नं. २

महाराष्ट्रातील प्रत्येक ठिकाणी भरपूर कमिशनवर एजंट्स नेमणे आहेत तरी विशेष माहितीकरिता हेडऑफिसकडे पत्रव्यवहार करा

“अर्थ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील तोषी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके-

- १ बँका आणि त्याचे व्यवहार.
- २ रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झाले आहे.

किं १ रु (ट स निराळा)

व्यवस्थापक, ‘अर्थ’ ग्रन्थमाला,
पुणे ४.

१२ वर्षे पुण्यांत लोकादरास पात्र झालेले

★ **महिंद्रकर ब्रदर्स** ★

यांचे येथे आपले कपड्यांची खरेदी करा अगर करवून घ्या.

बुधवार चौक, पुणे

बँकेच्या शाखेची स्थापना

(एक उद्बोधक काल्पनिक पत्र)

सा. न. वि. वि

दोन वर्षांमागे एका बऱ्या घडाने सुचविले की शेजारच्याच काही अंतरावरील शहरात व्यापार बऱ्याच मोठ्या प्रमाणावर चालतो, तेथे आमच्या बँकेचे बस्तान चागले बसेल त्याप्रमाणे आमच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याकडून मला तेथे जाण्याचा हुकूम मिळाला व बँकेकरिता उत्कृष्ट-जागा शोधून काढण्याविषयी सूचना आली ही जागा बाजारराजवळ असावी पण श्रीमताचे व्यवहारक्षेत्रापासून दूर नसावी, असेही मला सांगण्यात आले

अनोळखी शहरांत जाऊन बँकेकरिता जागा शोधण्याचे काम सोपे नाही. सुरवातीस मला एजंटानीं इतके सतावून सोडले, की मी शेवटी स्वस्थ बसण्याचे ठरविले. अखेर बँकेकरिता एक घर निश्चित करण्यांत आले. बँकेच्या कामास ते उपयोगी करण्यापूर्वी त्यात अनेक दुरुस्त्या करणे जरूर होतें. जुने घर म्हणजे ताळेबदा-प्रमाणे बाहेरून दिसावयास ठाकठीक, पण ज्यास्त खोल शिरण्याची सोय नाही! एकदाचे दुरुस्तीचे व फेरफार करण्याचे काम सपले व गवडी, सुतार, हुंटरवाले, रंगवाले, पॅलिशवाले, वीज-काम करणारे इत्यादींची फौज बाहेर निघाली कौंटर जणू काय कर्ज मागणाऱ्या अर्जदारांची आतुरतेने वाट पहात आहे, असा आम्हांस भास होऊ लागला. बँकेचे हजार तऱ्हेचे फॉर्मस व्यवस्थित लावण्यांतच आमचा आखा दिवस गेला.

बँकेच्या उद्घाटनाची जाहिरात सर्वत्र देण्यात आली असल्याने पहिल्या दिवशी कित्येक लोकानीं बँकेस भेट दिली काहीनीं खाती उघडली, परंतु बहुतेकांचीं खाती इतर बँकांत आधीच असल्याने, आशीर्वादापलीकडे त्यांचेकडून काहीच ज्यास्त मिळाले नाही विमा एजंटानीं आम्हांस जें पिसाळून सोडले, तें मात्र काही विचारू नकोस त्यांनीं दिलेले कागद व पत्रके साठवून ठेवलीं असतीं, तर त्यांचा केवढा मोठा गढा झाला असता! काही एजंटामार्फत थोडा व्यवहार मिळाला, हें मात्र सर्वे

एखाद्या चालू शाखेचे ठिकाणीं बदली म्हणून जाणे व अगदी अपरिचित ठिकाणीं प्रथमच शाखा उघडणे ह्यांमध्ये महदतर आहे सर्वे व सोटे ओळखण्याचे नव्या शाखेचे प्रारंभस काहीच साधन नसतें व गिऱ्हाइके शेकडों तऱ्हेच्या हकीकती सागतात, त्यापैकी कशावर विश्वास ठेवावा, हेंच कळत नाही नादार कोण

व दार कोण, हें गिऱ्हाइकांच्या बोलण्यावरून काय समजणार! मनुष्यस्वभावामध्ये विविधता किती आहे ह्याचा अनुभव मला येथे फार सुरेस आला.

खासगी सयुक्त भांडवलाची मडळी उभारून, आपल्या योजना आकर्षक रीतीने माडून ओव्हरट्राफ्ट मागणाराची येथे कमतरता दिसत नाही. हळूच मी तारणाचा प्रश्न उपस्थित केला, की ते डिबेंचरची योजना सुचवितात. त्याच्या कंपनीचे जागेची बाजार भावाने होणारी किंमत किती म्हणून विचारले, म्हणजे तीन वर्षांच्या भाडेपट्ट्याची हकीकत समजते शेवटी त्यास नाराज करणे मला भाग पडते, पण लवकरच त्याची नावे कोर्टाच्या नोटीस बोर्डावर झळकतील ह्याविषयी मला मुळीच शका नाही.

हे सर्व असूनहि, आमच्या शाखेने काम बरे मिळविले आहे. आमचेकडे येणारी पत्रे व गिऱ्हाइकांशी समक्ष भेटांत होणारी चर्चा ही फारच उद्बोधक असतात. कांहीं लोक किती हिकमतीने पैसा कमावतात ह्याचा अनुभव येतो, तर कित्येक लोक केवळ भपक्याच्या जोरावर काम साधण्याचा प्रयत्न कसा करतात, हेहि समजून येते स्थानिक व्यापारी वर्गांत व समजूतदार लोकांत बँकेचे नाव-आदरणीय झाले आहे, हें पाहून आम्हांस समाधान वाटते व हुरूप येतो. कित्येक अडाणी लोक आम्हांस गैरवाजवी महत्त्व देतात, तें पाहून तर अचवाच वाटतो असो.

तुझा जुना मित्र

X X X

(" बँकेस्टर गार्डियन कमर्शियल " वरून)

झारापकर टेलरिंग कॉलेज, पुणे

वरील कॉलेजास मुंबई सरकारचे मंत्रि ना. मुरारजी देसाई, ना ल. मा' पाटील व ना बॅरिस्टर एम वाय नूरी ह्यांनी गेल्या आठवड्यात भेटी देऊन, तेथील शिक्षणपद्धति व व्यवस्था पाहिली आणि समाधान व्यक्त केले

जाधव टेलरिंग कॉलेज, पुणे

वरील कॉलेजात शिक्षण घेऊन लडन डिप्लोमा परिक्षेस बसलेले तीन विद्यार्थी पास होऊन त्यांना टेलर अॅण्ड कटर अॅकॅडमी लडन कंपनीचा डिप्लोमा मिळाला. विद्यार्थ्यांचीं नावे खालीलप्रमाणे आहेत:—

१ श्री. वसंत शंकर पानट (जळगाव), २ श्री. माधवजी नारायणजी चावडा (कच्छ) व ३ श्री. दशरथ भिकाजी चोपडेकर (रत्नागिरी).

मनपसंत काम

रिसबूड ब्रदर्स-टेलर्स

सदाशिव हौदानजीक :: : पुणे

वक्तशीरपणाची गॅरंटी

माधव सोमण ब्रदर्स

पावसाळी कोट व छत्र्या

लक्ष्मी रोड

धोतरजोडी, शर्टिंग व कोटिंगचा भरपूर स्टॉक

पुणे २

निवडक बाजारभाव

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर, १९३५ पासून)	३%
सरकारी कर्जरोखे	
५% करमाफ लान (१९२५-५५) ...	१२०-६
५% (१९३९-४२) लोन ...	१०५-१२
४% १९२३ ...	१०८-६
३३% विनमुदत ...	९७-६
३३% १९२७-५० ...	१०६-१३
२३% १९२८-५२ ...	१००-६

निमसरकारी रोखे

४% पोस्ट ट्रस्ट (विगर गॅरंटी व लाब मुदत)	१०९-८
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत) ...	१०९-०
४% मुंबई सिटी इम्प्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७० वर्षे मुदत)	१०९-०
४% म्हेसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११२-०
५% म्हेसूर कर्ज (१९५५) ...	१२३-०

मंडळ्यांचे भाग

(कसांतील पहिला आकडा भागाची दर्शनी किंमत, दुसरा आकडा व सल झालेले भाडवल व कसानतरचा आकडा वार्षिक डिव्हिडंड दर्शवितो)

बँका

बँक ऑफ इंडिया (१००-५०) १०% ...	१२५-४
बँक ऑफ बरोडा (१००-५०) १०% ...	११७-०
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५०-२५) ६% ...	३१-१०
इंपीरिअल बँक (५०) १२% ...	१५२५-०
चाँचे प्रॉ. बँक (५०) ५% ...	६९-०
रिझर्व्ह बँक (१००) ३३% ...	१२८-४

रेल्वेज

दोंड-चरामती (१००) ४३% ...	१०३-८
पाचोरा-जामनेर (१००) ४३% ...	९५-०
अहमदाबाद प्रांतज (५००) १०% व ६ रु. ४ आ. बोनस	९६०-०
तापी व्हॅली (५००) ७३% ...	७७०-८

बीज

बाबे ट्रॅन्वे ऑर्डि (५०) १०% ...	१३२-८
कराची (१००) ९% ..	२७६-१२
पुणे इलेक्ट्रिक (१००) ९% ...	२३०-०
टाटा पॉवर ऑर्डि (१०००) ५३% ...	१२०५-०
आंध्र व्हॅली ऑर्डि (१०००) ७३% ..	१६५७-८

इतर

बेलापूर श्रुगर (५०) ८ रु. ..	१६८-२
इन्व्हेस्टमेंट ट्रस्ट (१००-५०) २ रु. ...	५०-८
शिंद्या स्टीम (१५) १ रु. ...	२८-७
न्यू इंडिया विमा (७५-१५) १ रु. ४ आ. ..	४४-०
ओरिएंटल विमा (२००) १२५ रु. ७५ रु. बोनस	४,९००-०
टाटा आयर्न प. प्रे (१५०) ६% ...	२००-१०
टाटा आयर्न दु. प्रे (२००) १५ रु. २ आ. ...	१६९-८
टाटा आयर्न ऑर्डि (७५) १० रु. ...	३४०-८
टाटा आयर्न डिफर्ड (३०) ३६ रु. ३ आ. ६ पै. ...	१५२७-८

सोनं-चांदी-साखर

सोनं (मिट) प्रत्येक तोळ्यास ...	३४-१०३
चांदी (मिट) प्रत्येक १०० तोळ्यास ...	४६-१४
साखर जावा (तयार) प्रत्येक हड्डेवैदास ...	१५-८
” केसर प्रत्येक मणास ...	१०-१४
” सरया प्रत्येक मणास ...	१०-८

प्रांतिक सरकारांची नवीं कर्जे

४ कोटि, ६० लक्ष रुपयांची मागणी

मद्रास, सयुक्त प्रात, पंजाब, मध्यप्रात व वऱ्हाड आणि सरहद्द प्रात यांच्या सरकारानीं गव्हर्नर-जनरल इन् कौन्सिलच्या परवानगीने रिझर्व्ह बँकेमार्फत कर्जे उभारण्याचें जाहीर केलें आहे.

(१) ३१ ऑगस्ट, १९३७ रोजी कर्जरोख्याची विक्री सुरु झाली. पुरेसे कर्ज सपताच विक्री थांबविण्यात येईल.

(२) कर्जरोख्यांवर १ सप्टेंबरपासून ३ टक्के दरानें दरवर्षी १ मार्च व १ सप्टेंबर रोजी व्याज दिलें जाईल

(३) ९९ रुपयास १०० रुपये दर्शनी किंमतीचा रोला मिळेल. कर्जाची परतफेड १ सप्टेंबर, १९५२ रोजी होईल

(४) प्रत्येक प्रात कर्जाच्या दर्शनी किंमतीच्या १३% इतकी रकम दरसाल बाजूस काढून ठेवील. रोख्याचा बाजारभाव सरे-दीच्या किमतीखाली गेला, म्हणजे कर्जरोखे बाजारात विकत घेऊन ते रद्द करण्याकरितां ह्या फंडाचा विनियोग केला जाईल.

(५) मुंबई सरकारावर कर्जाचा बोजा अगोदरच फार मोठा असल्यानें तूर्त नवीन कर्ज उभारण्याचा त्या सरकारचा विचार नाही.

कर्जांचा तपशील

प्रात	कर्जाची रकम	कर्जाचा उद्देश
मद्रास	लक्ष रु. १५०	उत्पन्नदायी भांडवली खर्च, विद्युत्पुरवठा, शेतीस पाण्याची सोय, इ.
सयुक्त प्रात	१००	उत्पन्नदायी भांडवली खर्च, विद्युत्पुरवठा, ट्यूब विहिरी, रस्ते सुधारणें, इ.
पंजाब	१००	५३% टक्क्यांचें मुदत भरलेलें कर्ज फेडण्याकरिता
मध्यप्रात व वऱ्हाड	५०	मध्यवर्ती सरकारच्या कर्जाची फेड, भांडवली खर्च, इ.
सरहद्दप्रात	६०	मध्यवर्ती सरकारच्या कर्जाची फेड, विद्युत्पुरवठा, इ.

आंतरराष्ट्रीय साखर करार व हिंदुस्थान

आंतरराष्ट्रीय साखर करारास हिंदुस्थानतर्फे मान्यता मिळाली असली तरी अधिकतरांत त्यावर अद्याप सही झालेली नाही. तथापि, हा करार हिंदुस्थानाचे हितास बाधक असून, साखरेच्या निर्गतीस आळा घालणारा आहे, अशी सर्वत्र ओरड झाली. मध्यवर्ती कायदेमंडळात ह्या प्रश्नावर चर्चा झाल्यानंतर हिंदुस्थान सरकार वरील करारास मान्यता देण्याच्या प्रश्नाचा विचार करील, असें आतां जाहीर झालें आहे.

दि पूना प्रायव्हेट मोटार ड्रायव्हर्स असोसिएशन, पुणे वरील संस्थेचे नव्या वर्षाचे अध्यक्ष, श्री. ल. व. भोपटकर, यानीं ता. २६ ऑगस्ट रोजी रात्री १० वाजतां संस्थेस भेट दिली संस्थेचे चेअरमन, श्री. बर्वे, यानीं संस्थेची परिस्थिति त्यास सांगून, जमासर्च व इतर कागदपत्र दाखविले. श्री. भोपटकरानीं, व्यवस्थित रितीनें चाललेल्या ह्या संस्थेचें कौतुक करून समाधान व्यक्त केलें व सुधारणेसंबंधी सूचना केल्या.

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या
प्रतीचें सरकारमान्य
झारापकर टेलरिंग
कॉलेज

आप्या बळवत चौक, पुणे २
[माहितीपत्रक मागवा]

आपले पैसे खर्च झाल्याचा योग्य मोबदला

मिठाई शाखेत तुळजाराम मोदी यांचें

देशी बनारसी साखरेच्या मिठाईचे दुकान
रत्नागिरीच्या हूपस आंब्याची शक्तिवर्धक

आगाऊ ऑर्डर दिल्यास हजारों रुपयाची मिठाई पुर्वु शकू
तुळजाराम मोदी, मुख्य कारखाना, मोती चौक, सातारा

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड.

रे पेपर मिल, मुंबवा, पुणे. पदमजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हास लागणारा सर्व कागद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करीत होतो, आणि
महाराष्ट्रांतिल कागदाचा धवा सुप्रसिद्ध होता

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां
आम्हीं पूर्ण स्वदेशी कागदच कां वापरूं नये आणि आम्हास सर्व स्वदेशी कागद का पुरवता येऊं नये!

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या

कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समाधानकारक उत्तर दिलें आहे.

तुम्हांस कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधानें खालील पत्त्यावर
चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणे.

अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.

FOR
SAFETY, ECONOMY
AND
DURABILITY
Consult

V. G. & Sons
ELECTRICAL and RADIO ENGINEERS
AND
LICENSED ELECTRICAL CONTRACTORS
Laxmi Road, Ganapati Chowk, POONA.

For All Medicinal Requisites

— TRY —

N. MAHADEV & Co.

DISPENSING CHEMISTS
AND
DRUGGISTS

City Post Office Corner, POONA 2

विक्रीस
तयार

विश्विमराव

इसरी
आवृत्ति

लेखक.—प्रो वा गो काळे

एका काळी फार प्रसिद्धी पावलेले हे तीन अर्की प्रहसन परत
लोकांमहास्तव छापून प्रसिद्ध केले आहे 'विश्विमराव' प्रहसनाची
ही दुसरी आवृत्ति अठ्ठावीस वर्षांनी प्रसिद्ध करण्याचा योग आला
आहे. हे प्रहसन खोपात्रविरहित असल्याने शाळीमधून ते करण्यास
फार उपयुक्त आहे.

किंमत फक्त १० आणे.

भारतीय अर्थशास्त्र

लेखक—प्रो वा गो काळे व प्रो द गो कर्वे

पृष्ठसंख्या सुमारे ५५०; किंमत पाच रुपये

प्रथमतः अर्थशास्त्राच्या सामान्य तत्त्वांचें विवेचन करून पुढे
हिंदुस्थानाच्या सापत्तिक व औद्योगिक परिस्थितीचा ह्या प्रथात
विनिरा. विचार केलेला आहे. हिन्दी सस्कृति, राष्ट्रीय अर्थशास्त्र,
शेतकीचा धदा, मजुरांची चळवळ, हुडणावळ, सहकारी चळवळ,
सरक्षक धोरण, करपद्धति वगैरे सर्व महत्त्वाच्या प्रश्नांचें सांगोपांग
विवेचन केलेले वाचकांस आढळेल.

हे पत्र पुणे, पेठ भांबुर्दा घ. नं. ११५१९ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिले, व
रा. श्रीपाद वामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधिवास', भांबुर्दा, घ. नं. १२७१३, पुणे शहर, येथें प्रसिद्ध केले.